

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

A Factor Analysis of Academic Leadership of School Administrators

under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2

กรกช กุณรัตน์¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์² ดร.พกาพรธณ วะนานาม³

Korrakot Kunnarak¹ Asst. Prof. Dr. Ploenpit Thummarat² Dr. Pakapan Wananam³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 การวิจัยมี 2 ขั้นตอน ตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 361 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.296 – 0.921 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.984 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย 18 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ 1) การประเมินหลักสูตร 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา 3) กำหนดโครงการและกิจกรรมแผนปฏิบัติการ 4) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา 5) นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Education Educational Administration Program Sakon Nakhon Rajabhat University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²Lecturer Master of Education Program and Doctor of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³Lecturer in the Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: กรกช กุณรัตน์, jkkorrakot@gmail.com

รับเมื่อ 22 เมษายน 2567 แก้ไข 15 กรกฎาคม 2567 ตอรับ 17 กรกฎาคม 2567

ด้านการบริหารจัดการ 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาครูและบุคลากร ได้แก่ 1) การฝึกอบรมสัมมนา 2) การศึกษาดูงาน 3) การศึกษาต่อ 4) การพัฒนาตนเอง

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมา คือ การบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศภายใน สถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการพัฒนาครูและบุคลากรตามลำดับ

3. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้อง กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้ค่าวัดความสอดคล้อง คือ $\chi^2 = 6.799$, $(\chi^2/df) = 0.680$, $df = 10$, $p\text{-value} = 0.744$, $TLI = 1.006$, $CFI = 1.000$, $RMSEA = 0.002$ และ $SRMR = 0.000$ โดยมีค่าของน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบ่งบออย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบ และมีค่าอยู่ระหว่าง 0.628 ถึง 0.991 เรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมาก ไปน้อย ดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (0.991) การนิเทศภายในสถานศึกษา (0.866) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (0.840) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (0.729) และการพัฒนาครูและบุคลากร (0.628)

ABSTRACT

The research aimed to 1) examine the components of academic leadership of school administrators; 2) explore the academic leadership of school administrators, and 3) conduct a confirmatory factor analysis of the academic leadership of school administrators under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. The 2-stage research was employed comprising: Stage I investigated factors of academic leadership of school administrators through document inquiries and expert interviews. Stage II was a confirmatory factor analysis. The sample group, obtained through multistage random sampling, consisted of 361 school administrators from Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, in the academic year 2023. Data were collected using interviews and a 5-point rating scale questionnaire. The questionnaire's discrimination index ranged from 0.296 to 0.921, with the reliability of 0.984. Descriptive and reference statistics were analyzed through the statistical software packages for basic statistics and confirmatory factor analysis.

The research findings were as follows:

1. The components of academic leadership of school administrators under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 consisted of five key components and 18 sub-components, including Component 1: *Internal School Supervision* comprising 1) planning, 2) implementation, and 3) evaluation; Component 2: *Curriculum Management*, comprising 1) curriculum evaluation, 2) school curriculum development, 3) curriculum implementation, and 4) curriculum development; Component 3: *Establishment of Educational Development Plans*, including 1) analysis of current conditions and challenges in schools; 2) formulation of school visions, missions, and goals; 3) creation of project and activity action plans; 4) establishment of quality education management plans, and 5) Implementation of quality education management plans; Component 4: *Creating a Conducive Learning Environment*, comprising 1) organizing management environments, 2) organizing physical environments, and 3) organizing academic

environments; Component 5: Teacher and Personnel Development, including 1) training and seminars, 2) study visits, 3) pursuing further education, and 4) personal development.

2. The academic leadership of school administrators under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 was overall at the highest level. When considering each component, creating a conducive learning environment had the highest mean value, followed by curriculum management, internal school supervision, formulation of quality education management plans, and teacher and personnel development, respectively.

3. The confirmatory factor analysis showed that the academic leadership of school administrators under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 was consistent with the empirical data ($\chi^2 = 6.799$, $(\chi^2/df) = 0.680$, $df = 10$, p -value = 0.744, TLI = 1.006, CFI = 1.000, RMSEA = 0.002 and SRMR = 0.000). The factor weights were performed positively at the .01 level of significance for all factors, ranging between 0.628 and 0.991 from high to low values as follows: Formulation of quality educational development plans (0.991), internal school supervision (0.866), curriculum management (0.840), creating a conducive learning environment (0.729), and teacher and personnel development (0.628).

Keywords: Factor Analysis, Academic Leadership, School Administrators

ภูมิหลัง

ในสภาวะปัจจุบันโลกอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกันอย่างสูง ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับสูง เพราะสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการทำหน้าที่อบรมถ่ายทอดวิชาการแก่เด็กและเยาวชน สถานศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีภาวะการณบริหารแบบผู้นำมืออาชีพ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาในสถานศึกษา สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายได้ อีกทั้งยังมีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีได้ โดยการพุดนำ ปฏิบัตินำและจัดระบบได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง คิดได้เอง และตัดสินใจได้เองของผู้ร่วมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพอยู่ตลอดเวลา และหากสถานศึกษามีผู้บริหารที่ดี มีความเป็นมืออาชีพ และมีประสิทธิผล ก็จะสามารถเชื่อมความสัมพันธ์กับสถานศึกษาได้อย่างประสบผลสำเร็จ (กศพร เล็กนอก, 2563, หน้า 151) ผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำของตนเอง เพื่อนำพาสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลัดดา จุลวงศ์, 2563, หน้า 17) ซึ่งมีงานวิจัยจำนวนมากกล่าวถึงภาวะผู้นำทางวิชาการว่าเป็นบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปรับปรุงคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Chell, 2001, p. 6)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) เป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) (McEwans, 1998, p. 120) ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมุ่งการปรับเปลี่ยนมุมมองของงานในวงที่กว้างกว่าและเป็นระบบมากกว่า แต่ภาวะผู้นำทางวิชาการจำกัดวงเข้ามาที่งานด้านวิชาการของสถานศึกษา ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาในวงกว้างจะมุ่งไปที่วิธีการที่เป็นระบบเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมให้มีรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ (Elmore, 2002, pp. 22 – 26) ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคลากรทางการศึกษา โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผู้บริหารโรงเรียนหัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอน ซึ่งอาศัยความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสอนและความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรอันเป็นพลังขับเคลื่อน

ทางการศึกษาอีกทั้งจะต้องสื่อสารและแสดงให้เห็นนักเรียนครูและผู้ปกครองเห็นว่าสิ่งใดสำคัญและมีคุณค่าในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ (ไชยา ภาวะบุตร, 2565, หน้า 89)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่หลักในจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐาน การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้ง กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว และที่สำคัญคือ การประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2566, หน้า 1 - 2) ด้วยข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อที่จะได้มี การนำข้อมูลสารสนเทศนี้ไปใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพสูงสุด และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ต่อไป

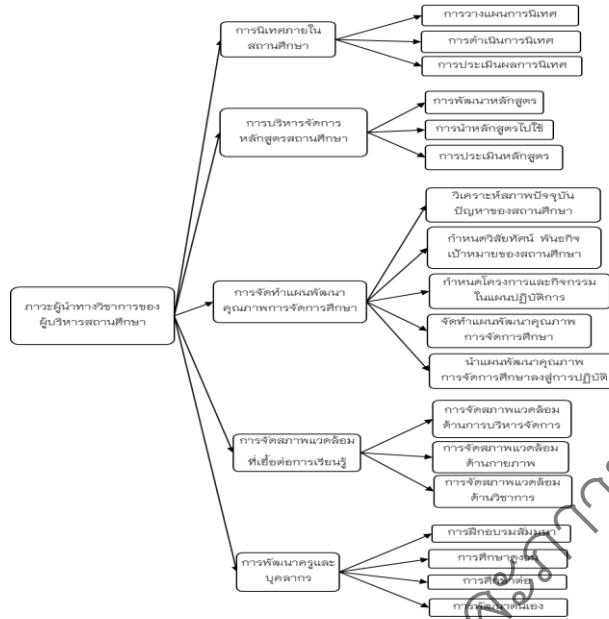
คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยอะไรบ้าง
2. องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับใด
3. โมเดลองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 786 คน จาก 181 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 164 คน ศึกษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 248 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 48 คน ศึกษาราชการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 326 คน รวม 786 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 361 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 จำนวน 361 คน จำแนกเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 116 คน ศึกษาราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 58 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 48 คน ศึกษาราชการในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 139 คน รวม 361 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การวิเคราะห์สถิติขั้นสูง (Comrey & Lee, 1992) โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งวุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 จำนวน 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.296 - 0.921 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.984

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งหมด 361 ฉบับ ถึง 118 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ ได้รับเอกสารตอบกลับมาจำนวน 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ ในการตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน 2 ตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูล Bartlett Test of Sphericity และ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วย ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics: χ^2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square: χ^2/df) ดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Tucker-Lewis Index: TLI) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square-Residual: SRMR) และ ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลักและ 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ และ 3) การประเมินผลการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การประเมินหลักสูตร 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา 3) กำหนดโครงสร้างและกิจกรรมแผนปฏิบัติการ 4) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและ 5) นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและ 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาครูและบุคลากร ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การฝึกอบรมสัมมนา 2) การศึกษาดูงาน 3) การศึกษาต่อ และ 4) การพัฒนาตนเอง

2. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมา คือ การบริหารจัดการหลักสูตรการนิเทศภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการพัฒนาครูและบุคลากรตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า

3.1 การตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบเพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า องค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 18 ตัว มีความเหมาะสมสำหรับนำไปวิเคราะห์

องค์ประกอบได้ โดยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยทั้ง 18 ตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.500 – 4.728 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันมาก มีลักษณะการแจกแจงข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบย่อยจากความเบ้ (Skewness) มีค่าระหว่าง -0.941 ถึง -0.149 และความโด่ง (Kurtosis) มีค่าระหว่าง -1.766 ถึง 0.353 จะพบว่าค่าความเบ้มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 และค่าความโด่งมีค่าน้อยกว่า 7.00 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบย่อยที่เป็นตัวแปร มีลักษณะของการแจกแจงเข้าใกล้โค้งปกติ มีผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 18 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.106 ถึง 0.878 มีค่าดัชนี KMO (Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.867 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงว่าองค์ประกอบย่อยมีความสัมพันธ์กันดีสำหรับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบและการทดสอบสมมติฐานว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมตริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 7957.012 และมีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั้นแสดงว่า เมตริกซ์สหสัมพันธ์ที่ได้ไม่เป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์

3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า

3.2.1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยมีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีค่าตั้งแต่ 0.458 – 0.996 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 การนิเทศภายในสถานศึกษา (INTE) องค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ การดำเนินการนิเทศ (INTE2) รองลงมา คือ การวางแผนการนิเทศ (INTE1) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบน้อยที่สุด คือ การประเมินผลการนิเทศ (INTE3)

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (CURR) องค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด คือ การประเมินหลักสูตร (CURR3) รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตร (CURR1) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบน้อยที่สุด คือ การนำหลักสูตรไปใช้ (CURR2)

องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (PLAN) องค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด คือ นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ (PLAN5) รองลงมา คือ วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา (PLAN1) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบน้อยที่สุด คือ กำหนดโครงการและกิจกรรมลงในแผนปฏิบัติการ (PLAN3)

องค์ประกอบที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ENVI) องค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ (ENVI2) รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ (ENVI3) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบน้อยที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ (ENVI1)

องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาครูและบุคลากร (IMPR) องค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ การฝึกอบรมสัมมนา (IMPR1) รองลงมา คือ การศึกษาต่อ (IMPR3) และองค์ประกอบย่อยที่มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบน้อยที่สุด คือ การพัฒนาตนเอง (IMPR4)

3.2.2 โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 6.799 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 0.680 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 10 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 0.744 นั้นแสดงว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker–Lewis (TLI) เท่ากับ 1.006 มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.000 มีค่า

ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.002 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.000 โดยทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าตั้งแต่ 0.628 – 0.991 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (PLAN) การนิเทศภายในสถานศึกษา (INTE) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (CURR) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ENVI) และการพัฒนาครูและบุคลากร (IMPR) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในการอภิปรายผลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) การทดสอบโมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่ได้พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ซึ่งในแต่ละส่วนมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลักและ 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การประเมินผลการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การประเมินหลักสูตร 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา 3) กำหนดโครงการและกิจกรรมแผนปฏิบัติการ 4) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา 5) นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ องค์ประกอบที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การจัดสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ 2) การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ 3) การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาครูและบุคลากร ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การฝึกอบรมสัมมนา 2) การศึกษาดูงาน 3) การศึกษาต่อ 4) การพัฒนาตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญต่อการสร้างคุณธรรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจ และประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการ และวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน บรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีน พันธ (2560, หน้า 6) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ซึ่งถือเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ เพราะความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาจะเกิดผลสัมฤทธิ์ และคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนเป็นที่ยอมรับ คร่ำคร่า เชื่อถือ และเกิดความไว้วางใจจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565, หน้า 23) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคพร เลิกนอก และเอกราช โขษิตพิมานเวช (2565, หน้า 83) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การบริหารหลักสูตรและการเรียนรู้ 2) การพัฒนาบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตามวัด และประเมินผล 4) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร 5) การมีวิสัยทัศน์

2. ภาวะผู้นำวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษา และการพัฒนาครูและบุคลากร ตามลำดับ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาจะสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทำให้การจัดการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการพัฒนาความคิด พัฒนาจิตใจ ตลอดจนพัฒนาคุณธรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ (พิมพ์วิภา ทายประโคน, 2560, หน้า 39) ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยหลัก 2 ปัจจัย ซึ่งต่างส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพที่ดีย่อมส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ส่วนสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาส่งผลต่อบรรยากาศในการเรียนรู้ การมีสุขภาพจิตที่ดี และการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของหลักสูตร (วินัส ภัคตินรา, 2564, หน้า 18 – 19) ซึ่งภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดีนั้น จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 81) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีณา โภคณิข (2560, หน้า 316) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับ ประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นกับมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นำมาอภิปรายผลดังนี้

3.1 องค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา กับนำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.878 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษา (SWOT Analysis) เพื่อให้ได้ผลสรุปสำหรับกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนา สถานศึกษาที่มีความชัดเจนจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563, หน้า 25 – 26) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา สภาพแวดล้อม จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษาจะนำมาจัดทำเป็นกรอบกลยุทธ์การดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาให้ตอบสนองสอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษา (ฐิตาภรณ์ รุ่งรามมา, 2565, หน้า 77) เพื่อให้แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามุ่งเป้าหมายได้นั้น การนำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติจึงมีความสำคัญ ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการปฏิบัติในทุกขั้นตอน (ยุพดี เป้ามั่ง, 2562, หน้า 3) สอดคล้องกับแนวคิดของ ไชยา ภาวะบุตร (2565, หน้า 203) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย 3) กำหนดโครงการในแผนปฏิบัติการ 4) เขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) นำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ

3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ด้วยการตรวจสอบองค์ประกอบหลักจำนวน 5 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับค่าน้ำหนักองค์ประกอบ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง มากกว่า 350 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบต้องมากกว่า 0.30 (Hair et al., 1995, p. 385) จากผลการวิจัย พบว่า ทุกองค์ประกอบหลัก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่า 0.30 ทุกองค์ประกอบ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 360 คน โดยมีค่าน้ำหนักเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (0.991) การนิเทศภายในสถานศึกษา (0.866) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (0.840) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (0.729) และการพัฒนาครูและบุคลากร (0.628) ทั้งนี้ผลมาจากแผนพัฒนาการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องจัดทำ เพื่อเป็นการสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย (ฉัญญารัตน์ ใจมูล, 2560, หน้า 32) ซึ่งแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารงานเพื่อให้การดำเนินงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยช่วยให้การบริหารงานเป็นไปโดยประสาน สอดคล้องกันเกิดการประหยัดทั้งด้าน คน เวลา งบประมาณ ทำให้การตรวจสอบ ควบคุมงานมีประสิทธิภาพ และช่วยในการขยายงานและปรับปรุงวิธีการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างชัดเจนสมเหตุสมผล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2563, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชญ ไตรรงค์ (2564, หน้า 45) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการและ 4) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ โซยา ภาวะบุตร (2565, หน้า 200) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมวิชาการ 4) การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ 5) การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และ 6) การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.2.2 องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงที่สุด คือ การประเมินหลักสูตร (0.996) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประเมินหลักสูตรเป็นการดำเนินการเพื่อพิจารณาสภาพปัญหาในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ (Yuliena, R., 2020, p. 321) อีกทั้งยังช่วยทำให้มีข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้สำหรับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากขึ้น (มารุต พัฒผล, 2561, หน้า 42) ซึ่งจะทำให้ทราบถึงคุณภาพของหลักสูตร ดังนั้นการประเมินผลหลักสูตรจึงมีประโยชน์ในการจัดการศึกษา ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพสูงขึ้น (พระมหาสายัณห์ เปมสีโล, 2564, หน้า 104) เพราะการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย คุณธรรม บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 69) สอดคล้องกับงานวิจัยของนารี อุไรรักษ์ (2562, หน้า 59) ได้ศึกษาการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในด้านบริบท โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษากับนำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาของสถานศึกษา ก่อนนำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติ

1.2 จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ประเภทย่อย เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาครูและบุคลากร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ จะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญหรือกำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

1.3 ผลการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาฝึกอบรม หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรม สามารถใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการ ให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่พึงประสงค์โดยใช้องค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาไปกำหนดหลักสูตรการอบรมสำหรับพัฒนาผู้บริหาร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยนำองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ไปใช้เป็นตัวแปรหลัก ตั้งต้น ในการศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ มีองค์ประกอบใดบ้าง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง หากมีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในประเด็นขององค์ประกอบดังกล่าว จะส่งผลให้การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษามีคุณภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สกลนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสมศักดิ์การพิมพ์ กรู๊ป.
- ฐิตาภัทร์ รุ่งรามมา. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 33(3), 68 – 79.
- ธนิศ รัตนศักดิ์ดา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

- ฉัญญารัตน์ ใจมูล. (2560). ปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
โพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี:
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นารี อุไรรักษ์. (2562). การประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(1), 59 – 82.
- ประทีน พันธา. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 14(26), 1 – 7.
- ประวีณา โภควนิช. (2560). ความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียน
รวมระดับประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 10(2), 316 – 328.
- พิมวิภา ทายประโคน. (2560). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มเกาะจังหวัด 2 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภคพร เล็กนอก และเอกราช ไซยิตพิมานเวช. (2565). องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 9(2), 76 – 85.
- มารุต พัฒผล. (2561). การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ยุพดี เป้ามั่ง. (2562). ความต้องการจำเป็นของการนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติของโรงเรียนกึ่งเพชร
ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของบุคลากร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 14(2), 1 – 9.
- ลัดดา จุลวงศ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์,
15(1), 17 – 30.
- วินัส ภัคดีนรา. (2564). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,
15(1), 8 – 19.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2566). นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล. สกลนคร:
งานบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2562). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา.
สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Chell, J. (2001). *Introducing principal to the role of instructional leadership: A summary of master's project*. Retrieved
from <http://www.ssta.sk.ca/research/leadership/95-14.html>. 16 June 2023.
- Elmore, R. F. (2002). *Bridging the Gap between Standards and Achievement: The Imperative for Professional
Development in Education*. Washington DC: Albert Shanker Institute.
- McEwan, A.T. (1998). *Educational leadership: culture and diversity*. Gateshead: Athenaeum Press. Ph.D.
Dissertation, Department of Educational Leadership,
- Yulieana, R. (2020). Management of model school curriculum in public elementary schools. *Journal of K6 Education
and Management*, 3(3), 315 – 326.